

مؤسسه مطالعات پژوهش های بازرگانی

بررسی مواد قانونی درآمدزا و مصادیق هزینه‌کرد مرتبط با بخش معدن کشور

خلاصه مدیریتی

- ۱- مقدمه
- ۲- منابع درآمدی دولت در بخش معدن کشور در آینه قوانین و مقررات
- ۳- مصارف قانونی پیش بینی شده
- ۴- جمع بندی

آنچه خواهید خوانند ...

تیرماه ۱۴۰۱

خلاصه مدیریتی

یکی از موضوعات کلیدی در بخش معدن، بررسی جنبه‌های درآمدی و مصادیق هزینه‌کرد آن است که در قالب قوانین و مقررات مختلف مشخص شده است. نظر به اهمیت موضوع، گزارشی حاضر با عنوان «بررسی مواد قانونی درآمدزا و مصادیق هزینه‌کرد مرتبط با بخش معدن» به واکاوی ابعاد مختلف آن پرداخته است. اهم یافته‌های این گزارش به شرح ذیل می‌باشد.

۱- نقش دولت در تمام عرصه‌های اقتصادی از دو جنبه قابل بحث است؛ نخست به‌عنوان تنظیم‌گر و سیاست‌گذار و دیگری به‌عنوان یکی از بازیگران فعال اقتصاد نظیر بنگاه‌دار و سرمایه‌گذار. در حوزه فعالیت‌های معدنی نیز این امر در یک دسته‌بندی کلی می‌تواند در سه حوزه اکتشاف، بهره‌برداری و مدیریت دارایی‌ها مورد بررسی قرار گیرد.

۲- یکی از موضوعات سیاست‌گذاری در دسته‌بندی مورد اشاره منابع درآمدی ناشی از فعالیت‌های معدنی است. بررسی قوانین و مقررات نشان می‌دهد که این منابع شامل موارد زیر است:

- عواید حاصل از تعرفه تعیین و تحویل محدوده‌های بلامعارض جهت صدور پروانه اکتشاف (تبصره ۲ ماده ۶ قانون معادن؛ ماده ۲۰ و بند ۶ ماده ۶ آیین‌نامه اجرایی قانون اصلاح قانون معادن و ماده ۱ و بند ۴ مصوبه شورای عالی معادن مورخ ۱۴۰۰/۰۳/۲۵)؛
- عواید حاصل از اکتشاف در معادن خصوصی (تبصره ۳ ماده ۶ قانون اصلاح قانون معادن الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲، بند ۳ و بند ۵ مصوبه شورای عالی معادن مورخ ۱۴۰۰/۰۳/۲۵ و ماده ۲۶ آیین‌نامه اجرایی قانون معادن)؛
- حقوق دولتی (ماده ۱۴ قانون اصلاح قانون معادن؛ مواد ۶۰ و ۶۱ و ۶۲ و ۶۷ آیین‌نامه اجرایی قانون اصلاح قانون معادن و بند پ ماده ۶۳ تبصره ۷ الحاقی به ماده ۱۴ قانون اصلاح قانون معادن)؛
- بهره‌مالکانه (ماده ۹ قانون اصلاح قانون معادن؛ مواد ۹ و ۳۰ آیین‌نامه اجرایی قانون اصلاح قانون معادن)؛
- عواید ناشی از دریافت جریمه و خسارت (ماده ۱۴ قانون اصلاح قانون معادن؛ ماده ۵۵ آیین‌نامه اجرایی قانون اصلاح قانون معادن و تبصره ماد ۱۱۸ آیین‌نامه اجرایی قانون اصلاح قانون معادن- الحاقی ۱۳۹۵/۰۸/۲۹)؛
- عواید حاصل از بهره‌برداری از معادن بلامعارض (ماده ۱۰ قانون اصلاح قانون معادن و تبصره ۲ ذیل آن)؛
- عواید حاصل از واگذاری معادن (ماده ۳۵ اصلاحی قانون اصلاح قانون معادن وفق الزامات ماده ۳۵ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای توان مالی و ماده ۶۶ آیین‌نامه اجرایی قانون معادن)
- عواید حاصل از فروش باطله‌ها (تبصره ۲ ماده ۳۸ آیین‌نامه اجرایی قانون معادن ۱۳۹۲).

۳- به منظور حصول اهداف سیاست‌گذار در حوزه فعالیت‌های معدنی (سطح ملی و استانی)، منابع حاصل از این درآمدها براساس مفاد قانونی و مقرراتی به موضوعات توسعه زنجیره ارزش، مسائل زیست محیطی، پشتیبانی از خدمات مورد نیاز در این بخش و ... اختصاص می‌یابد که در ادامه مورد تاکید قرار گرفته است:

- تقویت زیرساخت‌های توسعه اکتشاف معدنی در سراسر کشور (حداقل ۶۵ درصد از درآمدهای حاصل از حقوق دولتی و در اختیار وزارت صنعت معدن و تجارت) - وفق تبصره ۴ الحاقی به ماده ۱۴ قانون معادن؛
- ایجاد و توسعه زیرساخت شهرستان از محل اعتبارات استانی (۱۵ درصد از درآمدهای حاصل از حقوق دولتی - وفق تبصره ۶ الحاقی به ماده ۱۴ قانون معادن)؛
- کمک به سازمان نظام مهندسی (۳ درصد از درآمدهای حاصل از حقوق دولتی و در اختیار وزارت متبوع)؛
- حمایت از فعالیت‌های صندوق بیمه سرمایه‌گذاری فعالیت‌های معدنی (حداکثر ۵ درصد از درآمدهای حاصل از حقوق دولتی - وفق تبصره الحاقی به ماده ۳۱ قانون معادن ۱۳۹۰)؛
- سهم منابع طبیعی در وزارت جهاد کشاورزی جهت احیاء و بازسازی محل عملیات معدنی (۱۲ درصد از درآمدهای حاصل از حقوق دولتی - وفق ماده ۲۵ قانون معادن ۱۳۹۰)؛
- تخصیص‌های در نظر گرفته شده تحت عنوان منابع موضوع ماده ۴۳ قانون برنامه ششم توسعه (جبران خسارت‌های زیست محیطی، تکمیل زیرساخت‌ها، تشویق صادرات محصولات با ارزش افزوده بالا ...)
- ترویج ضوابط و راهنمای عملیات معدنی و صنایع معدنی (ماده ۱۰۷ آیین‌نامه اجرایی قانون معادن)؛
- حمایت و تقویت زیرساخت‌های توسعه اکتشافات معدنی (ماده ۱۹ آیین‌نامه اجرایی قانون معادن)؛
- حفاظت معدن و اموال غیرقابل انتزاع در این بخش (تبصره ۲ ماده ۵۸ آیین‌نامه اجرایی قانون معادن)؛
- تامین ماشین‌آلات، تجهیزات و سایر موارد مورد نیاز بخش معدنی (ماده ۱۰۸ آیین‌نامه اجرایی قانون معادن)؛
- فرهنگ‌سازی و حمایت از گسترش فرهنگ معدن‌کاری (ماده ۱۱۲ آیین‌نامه اجرایی قانون معادن)؛
- ایجاد و توسعه زیرساخت‌های لجستیکی (تبصره ۱ ماده ۱۱۳ آیین‌نامه اجرایی قانون معادن)؛
- توسعه زنجیره ارزش صنایع معدنی (ماده ۸۹ آیین‌نامه اجرایی قانون معادن)؛
- تکمیل اطلاعات پایه زمین‌شناسی (ماده ۳۳ آیین‌نامه اجرایی قانون معادن)؛

- تأمین هزینه شورای عالی معادن و کارگروه‌های آن (ماده ۹۸ آیین‌نامه اجرایی قانون معادن)؛
- اجرای امور بازرسی (تبصره ۲ ماده ۱۰۰ آیین‌نامه اجرایی قانون معادن).

به نظر می‌رسد که هم‌زمان با موضوع افزایش عواید درآمدی دولت در بخش معدن، لازم است نهادهای سیاست‌گذار (سازمان برنامه و بودجه، شورای عالی معادن، وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزارت جهاد کشاورزی و ...) نسبت به بررسی عملکرد و برنامه‌ریزی نحوه مصارف این موضوعات، نظارت دقیقتری به عمل آورند.

۱- مقدمه

در این گزارش برای تحلیل مواد قانونی درآمدزا و مصادیق هزینه‌کرد مرتبط با بخش معدن، قوانین و مقررات زیر بررسی شده‌اند:

- قانون معادن (۱۳۷۷)
- قانون اصلاح قانون معادن (۱۳۹۰)
- آئین نامه اجرایی قانون اصلاح معادن (۱۳۹۲) و الحاقات بعدی آن
- مصوبه مورخ ۱۴۰۰/۰۳/۲۵ شورای عالی معادن با موضوع تعیین تعرفه سالانه و مبالغ مربوط به تبصره‌های (۲) و (۳) ماده (۶) قانون معادن برای سال ۱۴۰۰ موضوع تعیین تعرفه سالانه و مبالغ مربوط به تبصره‌های (۲) و (۳) ماده (۶) قانون معادن برای سال ۱۴۰۰
- قانون بهبود مستمر فضای کسب و کار (۱۳۹۰)
- قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور (۱۳۹۲)
- قانون مالیات‌های مستقیم (۱۳۹۴)
- قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگلها و مراتع (۱۳۴۶)
- قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (۱۳۹۵)
- آئین نامه اجرایی ماده ۳۷ قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور (۱۳۹۴)
- قانون نظام مهندسی معدن (۱۳۷۹)

۲- منابع درآمدی دولت در بخش معدن کشور در آینه قوانین و مقررات

انواع منابع درآمدی در بخش معدن به لحاظ قانونی و مقرراتی به شرح ذیل می‌باشد:

منابع درآمدی	مبنای محاسبه
۱- عواید حاصل از تعرفه (تعیین و تحویل محدوده‌های بلامعارض جهت) صدور پروانه اکتشاف	نواحی اولویت دار: سیستان و بلوچستان، خراسان جنوبی و جنوب استان کرمان: تعرفه با ضریب ۵۰ درصد تعرفه مصوب
	معادن تحت اختیار وزارتخانه: تعیین تعرفه براساس مزایده
	سایر نواحی: تعیین تعرفه به صورت مصوب
۲- حقوق دولتی	معادن در حال تجهیز و آماده سازی: معاف
	واحدهای معدنی موضوع ماده ۶۷ آیین نامه اجرایی معادن: مزایده
	معادن (به جز موارد مشمول ماده ۶۷) دارای واحد کانه آرابی و فرآوری: درصدی از متوسط قیمت فروش
۳- بهره مالکانه	سایر معادن: درصدی از بهای ماده معدنی مستخرجه در سر معدن
	معادل حداکثر نیم درصد از محصول یا بهای آن در خصوص معادن دولتی
۴- عواید حاصل از واگذاری معادن	تعیین قیمت از طریق مزایده
۵- عواید حاصل از فروش باطله ها	در خصوص روش فروش صراحت قانونی وجود ندارد.
۶- عواید حاصل از بهره برداری از معادن	در خصوص روش فروش صراحت قانونی وجود ندارد.
۷- عواید ناشی از دریافت جریمه و خسارت	معادل مقادیر مصوب در آیین نامه اجرایی

به منظور بررسی منابع درآمدی دولت در بخش معدن کشور ضروری است به الگوی نقش آفرینی دولت (در مقام حکمران یا بازیگر) توجه شود. در جدول زیر ضمن افراز منابع درآمدی دولت در مقام هر دو نقش، موارد برحسب حوزه های مختلف فعالیت اعم از: ۱- حوزه اکتشاف، ۲- حوزه بهره برداری و ۳- مدیریت دارایی های بخش معدن تفکیک شده است.

در ادامه به تبیین مستندات قانونی ناظر بر هر یک از منابع درآمدی و حوزه های تأثیرگذاری دولت پرداخته می‌شود.

۱-۲- عواید حاصل از اخذ تعرفه (تعیین و تحویل محدوده‌های بلامعارض جهت) صدور پروانه اکتشاف

این قلم درآمد که از جمله منابع درآمدی مرسوم برای واحدهای رگولاتوری است، هزینه دسترسی اولیه سرمایه‌گذاران به بخش معدن را مشخص می‌کند و برحسب ارزش ریالی مقطوع و به صورت سالانه تعیین می‌گردد. در سال ۱۴۰۰، این رقم برابر با ۱۲٫۵ میلیون تومان برای گروه‌های معدنی ۱، ۲ و ۳ تعیین و مصوب گردیده است. در خصوص گروه‌های ۴، ۵ و ۶ رقم مذکور به میزان ۴۰-۵۰ درصد کمتر است.

مستند قانونی	توضیحات
تبصره ۲ ماده ۶ قانون معدن	متقاضیان پروانه اکتشاف موظف اند در زمان تعیین و تحویل محدوده بلامعارض، تعرفه مقرر را پرداخت نمایند. این تعرفه به پیشنهاد وزارت صمت و با تصویب شورای عالی معدن معین می‌شود
ماده ۲۰ آیین نامه اجرایی قانون معدن	رقم این تعرفه در سه ماهه پایانی هر سال باید از طریق وزارت و با تایید شورا برای سال بعد معین شود.
بند ۶ ماده ۶ آیین نامه اجرایی قانون معدن	اعمال مهلت زمانی یکماهه برای متقاضی از تاریخ اعلام محدوده اکتشافی بلامعارض، به منظور ارائه طرح اکتشاف مربوط و پرداخت تعرفه موضوع تبصره (۲) ماده (۶)

توضیحات	مستند قانونی
تعرفه مربوط به تعیین و تحویل محدوده‌های بلامعارض برای سال ۱۴۰۰ (موضوع تبصره (۲) ماده (۶) قانون معادن) مبلغ ۱۲۵ (یکصد و بیست و پنج) میلیون ریال تعیین و مصوب گردید.	ماده ۱ مصوبه شورای عالی معادن مورخ ۱۴۰۰/۰۳/۲۵
برای تمدید پروانه‌های اکتشاف گروه مواد معدنی ۴ و ۵، مبالغ مربوطه (۲۰) درصد بالاتر از نرخ روز جهت صدور پروانه اکتشاف (۲/۱ برابر مبالغ مصوب) تعیین گردید.	بند ۴ مصوبه شورای عالی معادن مورخ ۱۴۰۰/۰۳/۲۵

۲-۲- عواید حاصل از حق اکتشاف در معادن خصوصی

این قلم درآمدی برحسب ضریبی از تعداد کیلومتر محدوده اکتشاف محاسبه می‌شود. رقم ضریب برحسب گروه‌های معدنی و ملاحظات آمایشی متغیر می‌باشد.

توضیحات	مستند قانونی
دارندگان پروانه اکتشاف به استثناء مالک یا مالکان شخصی در ملک خود یا موقوفات موظف اند از زمان صدور پروانه اکتشاف، سالانه به ازاء هر کیلومترمربع از محدوده اکتشافی، مبلغی را به دولت پرداخت نمایند.	تبصره ۳ ماده ۶ قانون معادن (الحاقی) (۲۲/۸/۱۳۹۰)
نحوه اخذ مبالغ مربوط به تبصره ۳ ماده ۶ قانون معادن به شرح زیر مصوب گردید: الف) تا مبلغ سیصد میلیون ریال بصورت نقدی و در زمان صدور یا تمدید پروانه اکتشاف از دارنده پروانه اکتشاف اخذ شود. ب) مازاد بر سیصد میلیون ریال طبق تفویض اختیار به رؤسای سازمان صنعت، معدن و تجارت استان‌ها (موضوع نامه شماره ۶۰/۶۰۷۱۶ مورخ ۶۰/۳/۹۳ معاونت امور معادن و صنایع معدنی) که در اینصورت دارنده پروانه مکلف به ارائه سفته برای اقساط پایان دوره مربوطه خواهد بود.	بند ۵ مصوبه شورای عالی معادن مورخ ۱۴۰۰/۰۳/۲۵
وزارت برای محدوده‌های اکتشافی بلامعارض و یا محدوده‌هایی که برای تکمیل عملیات اکتشاف در اختیار دارد، از طریق صدور پروانه اکتشاف و با رعایت مفاد این آیین نامه و برگزاری مزایده در خصوص قیمت پیشنهادی موضوع تبصره ۳ ماده ۶ نسبت به تعیین عامل منتخب اقدام می‌کند.	ماده ۲۶ آیین نامه اجرایی قانون معادن
با عنایت به ضرورت تشویق به سرمایه‌گذاری در استانهای سیستان و بلوچستان، خراسان جنوبی و جنوب استان کرمان، کلیه تعرفه‌های تبصره (۳) ماده (۶) قانون معادن گروه‌های ۶ گانه مواد معدنی با ضریب ۵۰ درصد تعرفه مصوب سال محاسبه گردد.	بند ۳ مصوبه شورای عالی معادن مورخ ۱۴۰۰/۰۳/۲۵

در خصوص تبصره (۳) ماده (۶) قانون معادن، مبالغ مربوط به ازاء هرکیلومتر مربع از محدوده اکتشافی برای سال ۱۴۰۰ توسط شورای عالی معادن (۲۵/۰۳/۱۴۰۰) تعیین و به صورت جداول زیر به تصویب رسید:

نواحی اولویت دار: سیستان و بلوچستان، خراسان جنوبی و جنوب استان کرمان: تعرفه با ضریب ۵۰ درصد تعرفه مصوب	مبنای محاسبه عواید حاصل از حق اکتشاف برحسب ملاحظات آمایشی
معادن تحت اختیار وزارتخانه: تعیین تعرفه براساس مزایده	
سایر نواحی: تعیین تعرفه به صورت مصوب	

مبنای محاسبه عواید حاصل از حق اکتشاف بر حسب گروه‌های مختلف مواد معدنی

گروه مواد معدنی	۱	۲	۳	۴	۵
مبالغ مربوط جهت صدور پروانه اکتشاف (ریال)	۱۲۵ میلیون	۱۲۵ میلیون	۱۲۵ میلیون	۷۵ میلیون	۶۲/۵ میلیون
گروه ۶	سال اول / به هنگام صدور برنامه اکتشاف	سال دوم / (تمدید)	سال سوم / (تمدید)	سال چهارم و به بعد / (تمدید در صورت لزوم)	
فلزی	۱۲/۵ (دوازده و نیم) میلیون ریال	۱/۵ برابر مبلغ تبصره ۳ سال جاری	۲ برابر مبلغ تبصره ۳ سال جاری	۳ برابر مبلغ تبصره ۳ سال جاری	
ذغال سنگ	۱۲/۵ (دوازده و نیم) میلیون ریال	۳ برابر مبلغ تبصره سال جاری	۱/۵ برابر مبلغ تبصره ۳ سال جاری	۲ برابر مبلغ تبصره ۳ سال جاری	

۲-۳. عواید حاصل از دریافت حقوق دولتی

برخلاف تعرفه مرتبط با اکتشاف که برحسب مساحت محدوده اکتشاف شده تعیین می‌شود، عواید حاصل از حقوق دولتی برحسب درصدی از بهای ماده معدنی مستخرجه در سر معدن محاسبه می‌شود. درصد مذکور برحسب اندازه معادن، نوع ماده معدنی و گرید آن، ملاحظات آمایشی متفاوت است.

توضیحات	مستند قانونی
دارنده پروانه بهره‌برداری باید درصدی از بهای ماده معدنی موضوع پروانه را به نرخ روز در سر معدن به صورت استخراج شده یا کانه‌آرایی شده یا فرآوری شده در چهارچوب بودجه مصوب به تشخیص وزارت صنعت، معدن و تجارت به عنوان حقوق دولتی به وزارت صنعت، معدن و تجارت پرداخت نماید. ضوابط تعیین زمان و میزان درصد یادشده با توجه به عوامل موثری همچون محل و موقعیت معدن، شرایط و موقعیت منطقه، میزان و نوع کانه‌آرایی، وضعیت ذخیره معدنی، روش استخراج، تعهدات و سود ترجیحی بهره‌بردار در آیین‌نامه اجرائی این قانون مشخص می‌شود. درآمدهای حاصل از اجرای این ماده به حساب خزانه‌داری کل کشور منظور می‌گردد.	ماده ۱۴ قانون معادن (اصلاحی ۱۳۹۴، ۰۲، ۰۱)
درصد یادشده برای میزان ماده معدنی کانه‌آرایی شده یا فرآوری شده فقط برای دارندگان پروانه بهره‌برداری معادن که اقدام به عملیات کانه‌آرایی یا فرآوری ماده معدنی می‌نمایند، تعیین می‌شود. در غیر این صورت بهای ماده معدنی مستخرجه در سر معدن برای تعیین درصد مذکور ملاک است.	تبصره ۲ ماده ۱۴ قانون معادن (اصلاحی ۱۳۹۰، ۰۸، ۲۲)

با وجود چارچوب ارائه شده در تعیین ضرایب حقوق دولتی، تأثیر عواملی مانند تحولات بازارهای داخلی و جهانی، مقیاس معدنکاری، نوع و عیار ماده معدنی، روش استخراج معدن، نسبت باطله برداری و شدت دسترسی به زیرساختهای عمومی در محاسبه حقوق دولتی معادن مغفول است.

توضیحات	مستند قانونی
وزارت موظف است به منظور افزایش و یا کاهش درصد حقوق مذکور نسبت به تعیین مبنای مذکور با اعمال ضرایب مربوط به عوامل موثر به گونه ای اقدام کند که کاهش آن در مورد معادن بزرگ از ۵ درصد کمتر نشود و برای سایر معادن از سه برابر درصد مبنا بیشتر نشود.	تبصره ۱ ماده ۶۰ آیین‌نامه اجرائی قانون معادن

توضیحات	مستند قانونی
بهای ماده معدنی و یا محصول ناشی از کانه آرایبی و یا فرآوری در محدوده معدن که مبنای محاسبه حقوق دولتی قرار می‌گیرد، معادل متوسط قیمت فروش آن به تشخیص وزارت است.	تبصره ۵ ماده ۶۰ آیین نامه اجرایی قانون معادن
وزارت موظف است درصد حقوق دولتی را هر سه سال یکبار بازنگیری کند.	ماده ۶۱ آیین نامه اجرایی قانون معادن
بهره بردار موظف است حقوق دولتی را به صورت علی الحساب بر مبنای گزارشهای عملکرد ماهانه خود پس از محاسبه و ابلاغ وزارت واریز کند. وزارت در پایان هر سال پس از دریافت گزارش عملکرد سالانه از بهره بردار، حقوق دولتی را به صورت قطعی تعیین و به وی ابلاغ می‌کند.	ماده ۶۲ آیین نامه اجرایی قانون معادن

در این قسمت مصوبه شورای عالی معادن در خصوص درصد حقوق دولتی معادن در سال ۱۴۰۰ ارائه می‌شود. اگرچه ابلاغ این نرخ‌ها به عنوان ارقام مصوب، نوعی قطعیت در محاسبه حقوق دولتی به وجود می‌آورد به واسطه آن که مبنای تعیین قیمت مواد معدنی نامشخص است (قیمت بورس، قیمت بازار آزاد، قیمت‌های اعلامی توسط دولت یا قیمت صادراتی)، لذا تعیین رقم دقیق حقوق دولتی همچنان با چالش مواجه می‌باشد. لازم به ذکر است بررسی مفصل این موضوع در مطالعه دیگری توسط موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی به انجام رسیده است.^۱

جدول پ

ردیف	علاه معدنی	در صد حقوق دولتی مطابق سوات قبل (تبدیل قیمت پایه سوات قبل بر اساس در صدی از قیمت فروش در همان سوات)
۱	آرژونیت (غیر سنگ تزئینی)	۰.۵٪ پهای سر معدن
۲	آرژونیت	۴٪ پهای سر معدن
۳	آرد	۲٪ پهای سر معدن
۴	آنتیموان	۱٪ پهای سر معدن
۵	الیزوست	۳٪ پهای سر معدن
۶	بال کلی	۲٪ پهای سر معدن
۷	بر	۳٪ پهای سر معدن
۸	پنتونیت	۳.۳٪ پهای سر معدن
۹	بوکسیت	۲٪ پهای سر معدن
۱۰	معدن بوکسیت تاش (مستان)	۸٪ پهای سر معدن
۱۱	پنتونین	۷٪ پهای سر معدن
۱۲	پولیت	۳٪ پهای سر معدن
۱۷	تراورتن	۵٪ پهای سر معدن
۱۸	تیتانیوم	۵٪ پهای کسانتره در سر معدن
۱۹	خاک سرخ حریم	۱۰٪ پهای سر معدن
۲۰	خاک سرخ (سا پر معدن)	۵٪ پهای سر معدن
۲۱	خاک رس	۴٪ پهای سر معدن
۲۲	خاک نسوز	۵٪ پهای سر معدن
۲۳	خاک نسوز استلال	۶٪ پهای سر معدن
۲۴	خاک های صنعتی	۵٪ پهای سر معدن
۲۵	دولومیت	۴.۵٪ پهای سر معدن
۲۶	دولیت	۵٪ پهای سر معدن
۲۷	دائومیت	۵.۵٪ پهای سر معدن
۲۸	زاج	۲.۵٪ پهای سر معدن
۲۹	زغالسنگ	۰.۳٪ پهای سر معدن

مصوبه شورای عالی معادن در خصوص حقوق دولتی معادن در سال ۱۴۰۰ (ادامه)

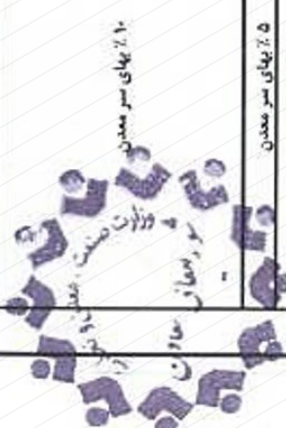
رای شورای عالی معادن

۳۳	سنگ لانه	۴.۵٪ پهای سر معدن
۳۴	سیلیس	۳٪ پهای سر معدن
۳۵	شیل	۴٪ پهای سر معدن
۳۶	مدف آهکی	۳٪ پهای سر معدن
۳۷	مدف دریایی	۳٪ پهای سر معدن
۳۸	خاک طلا سولفور عیار کمتر از ppm۲	۲٪ پهای سر معدن
۳۹	خاک طلا سولفور عیار ppm۲ و بالاتر	۲.۵٪ پهای سر معدن
۴۰	خاک طلا اکسیده عیار کمتر از ppm۲	۳٪ پهای سر معدن
۴۱	خاک طلا اکسیده عیار ppm۲ و بالاتر	۴٪ پهای سر معدن
۴۲	فسفات	۳.۵٪ پهای سر معدن
۴۳	فلدسپات سدیک	۳.۵٪ پهای سر معدن
۴۴	کائولن	۵.۵٪ پهای سر معدن
۴۵	کلسیت	۲٪ پهای سر معدن
۴۹	"گل سفید"	۴٪ پهای سر معدن
۵۰	گورود	۳٪ پهای سر معدن
۵۱	عاشه بادی	۵٪ پهای سر معدن
۵۲	عاشه سنگ	۳.۵٪ پهای سر معدن
۵۳	مرمریت	۶٪ پهای سر معدن
۵۴	مارن	۳.۵٪ پهای سر معدن
۵۵	عالون	۵٪ پهای سر معدن
۵۶	منیزیت	۱٪ پهای سر معدن
۵۷	مواد اولیه سیمان	۳٪ پهای سر معدن
۵۸	میکا	۵٪ پهای سر معدن
۵۹	تفلن سینت	۱٪ پهای سر معدن
۶۰	نمک سنگی	۴٪ پهای سر معدن
۶۱	واریزه (مخلوط کوهی)	۵٪ پهای سر معدن
۶۲	وریکولیت	۴٪ پهای سر معدن

ردیف	شرح الف	ماده معدنی
۱	درصد حقوق دولتی منطقه سنگان، خوال ۸٪، بهای ماده معدنی در سر معدن سایر استان ها ۷٪، بهای ماده معدنی در سر معدن ۱۵٪، بهای سر معدن ۱۰٪، بهای سر معدن ۷٪، بهای سر معدن ۹٪، بهای سر معدن ۵٪، بهای سر معدن ۴٪، بهای سر معدن ۳٪، بهای سر معدن ۱۳٪	معدن سنگ آهن گل‌گهر (گلوه)
		معدن نحت پوشش سازمان اسفندویه غیر از معدن سنگ آهن گل‌گهر (زولفان کسکیره)
۲	سرب و روی	سولفیدی
		اکسیدی
۳	مگنز	بالا تر از دوازده میلیون ریال
		از پنج میلیون ریال تا دوازده میلیون ریال کمتر از پنج میلیون ریال
۴	کلوچه مس	
۵	شن و ماسه خام ۸٪، شن و ماسه دانه بندی ۲٪، قیمت فروش سر معدن	شن و ماسه
۶	۱۰٪ بهای سر معدن	سنگ های تزئینی، معدن موریت باقر آباد، موریت فلان سورمه لهریز، شایان موریت، موریت گشایش، پولات، موریت روپال پولات و مجتمع معدن همدان، معدن کوه نیا سنگ، تراورن، پلات، موریت کوه گهر، موریت آبیش، موریت کاز، سطر، موریت امیرکپور، موریت سمان، سیمان و موریت محمدمهرگان، معدن موریت بادکوبه، چابابره، موریت بسطام، قوه فسیل الذری، موریت و تراورن، یو کندی شماره ۴ خوی و معدن آذربایجان غربی، معدن تراورن، چیلوی شماره ۳ کتاب، معدن کوه پالانخوراب، معدن موریت پالانخوراب، معدن کوه کزی، مجموعه معدن تراورن، عیسی، آبد و باقر آباد حاجی، آبد آشکوه دوه بخاری، کپیال، کوه مچو، تخت آنگر، مراب، مگ، خاتم، معدن اسفند، معدن کوه گار سیمان، آوره، کوه اوره قلعه، موریت کوه شبر، برنج، سیمور، تراورن، های منطقه جوشقان، استرگ، تراورن، پاند لهریز، تراورن های منطقه کسجان و آبش، تراورن کس، قلعه قلندر، تراورن کسکیره، تراورن چاه سفید هست آباد، معدن لرستان، معدن جغتو، دره زان و موریت دره جغتو، جغتو، آردون، غریب، جغتو، شوزاد، ۸۵ جغتو، شوزاد، غریب، ۱.
		فلورین
۸	سلیستین	
۹	فلدسپات پتاسیک	
۱۰	بارت	وزن مخصوص بالاتر از ۴.۲
		وزن مخصوص بین ۳.۲ تا ۴.۱۵
		وزن مخصوص بین ۲.۸ تا ۳.۸
		وزن مخصوص بین ۲.۱۵ تا ۲.۸
۱۱	سرباره مس	
۱۲	بند	
۱۳	بوم	

معدن میقان ازاک متعلق به شرکت اصلاح معدنی ایران

مبنای محاسبه حقوق دولتی نرخ‌های مصوب توسط وزارت است؛ مگر در برخی موارد مصرح در ماده ۶۷ آیین‌نامه اجرایی قانون معادن که میزان آن در قالب مزایده تعیین می‌شود.

توضیحات	مستند قانونی
درصد بهای مبنای تعیین حقوق دولتی در موارد زیر در قالب مزایده تعیین می‌شود: الف. محدوده‌های گواهی کشف بلامعارض که مدت زمان موضوع ماده (۷) قانون در آن رعایت نشده باشد؛ ب) معادن بلامعارض. ذخایر معدنی محدود کشف شده بلامعارض؛ ت) دیپوهای مواد معدنی بلامعارض؛ ث) معادن متروکه دارای ذخیره معدنی مستند و ج) سایر موارد به تشخیص وزارت صمت.	ماده ۶۷ آیین‌نامه اجرایی قانون معادن
حقوق دولتی براساس آخرین اصلاحات به میزان مندرج در پروانه اخذ می‌گردد و در مواردی که عدم استخراج به میزان مندرج در پروانه بهره‌برداری، خارج از ید و اراده بهره‌بردار باشد، با تایید شورای عالی معادن می‌تواند برابر میزان استخراج واقعی محاسبه گردد.	بند پ ماده ۶۳ قانون معادن (۱۳۹۰) و تبصره ۷ الحاقی به ماده ۱۴ قانون معادن (۱۳۹۴)
بهره‌بردار در دوره تجهیز و آماده‌سازی معدن، از پرداخت حقوق دولتی معاف است. مدت تجهیز و آماده‌سازی براساس طرح بهره‌برداری مصوب و به تشخیص وزارت تعیین می‌شود.	تبصره ۱ ماده ۶۱ آیین‌نامه اجرایی قانون معادن
بهره‌برداران معدنی که جهت پژوهش‌های کاربردی به منظور ارتقای بهره‌وری، فناوری، بهینه‌سازی مصرف انرژی یا تولید علم در حوزه معدن و فرآوری مواد معدنی با تایید وزارت صنعت، معدن و تجارت اقدام به انعقاد قرارداد با دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و پژوهشی (دارای دانشجو در مقاطع تحصیلی تکمیلی) می‌کنند از پرداخت حقوق دولتی معادن تا ده درصد (۱۰٪) و حداکثر پنجاه میلیارد ریال در هر سال معاف می‌باشند.	تبصره ۱۰ الحاقی به ماده ۱۴ قانون معادن (۱۳۹۴)

۲-۴. عواید حاصل از حق اکتشاف (بهره مالکانه)

با عنایت به الزام پرداخت درصدی از بها/ محصول استخراج شده به کاشف از طریق بهره بردار، در معادنی که اکتشاف از طریق دولت صورت گرفته باشد و بهره بردار یک شرکت خصوصی باشد، از ظرفیت این ماده تحت عنوان «بهره مالکانه» به عنوان یک منبع درآمد برای دولت استفاده می‌شود.

مستند قانونی	توضیحات
ماده ۳۶ آیین نامه اجرایی قانون معادن	در مواردی که کاشف دولت باشد، بهره بردار منتخب موظف به پرداخت هزینه های اکتشافی مندرج در گواهی کشف به نرخ روز بر اساس نظر کارشناسی، موضوع تبصره ماده ۸ قانون معادن، قبل از صدور پروانه بهره برداری به دولت است (تفسیری).
ماده ۹ قانون معادن	بهره برداران از ذخایر معدنی طبقه دو به استثناء بهره برداران کاشف و یا دارندگان گواهی کشف مکلفند حداکثر نیم درصد (۰/۵٪) از محصول استخراج شده در سر معدن یا بهای آن را به نرخ روز به اختیار کاشف از تاریخ شروع به استخراج حداکثر به میزان ذخیره مندرج در گواهی کشف تا حداکثر بیست و پنج سال به عنوان حق اکتشاف به وی بپردازند.
ماده ۳۰ آیین نامه اجرایی قانون معادن	تعیین میزان درصد تبصره (۲) ماده (۹) قانون، در زمان صدور پروانه بهره برداری بر اساس دستورالعملی خواهد بود که توسط وزارت ابلاغ می‌شود.

۲-۵. عواید حاصل از دریافت جرایم و خسارت

وضع جرایم و اخذ خسارت از بهره برداران یکی دیگر از منابع درآمدی رگولاتورهای بخش معدن در تجربیات جهانی به شمار می‌رود. در ایران نیز راجع به این امر صراحت وجود دارد.

مستند قانونی	توضیحات
ماده ۲۰ قانون معادن (ماده ۱۴ قانون اصلاح قانون معادن، ۱۳۹۰)	وزارت صنعت، معدن و تجارت به دارندگان مجوزهای اکتشاف و بهره برداری و اجازه برداشت که به تعهدات خود عمل نمایند با تعیین مهلتی مناسب اخطار می‌کند تا تعهد خود را ایفاء نمایند. در صورتی که اشخاص مزبور در انقضای مهلت مقرر اقدامی ننمایند و یا اقدام انجام شده کافی نباشد، با تأیید شورای عالی معادن ملزم به پرداخت خسارات ناشی از عدم انجام تعهدات مربوط می‌شوند و یا در نهایت برای ادامه عملیات مربوط فاقد صلاحیت شناخته می‌شوند. انجام این عمل در اعتبار پروانه بهره برداری و یا حقوق اشخاص ثالث تأثیری ندارد.
ماده ۵۵ آیین نامه اجرایی قانون معادن (۱۳۹۲)	مصادیق اعمال جریمه و خسارت: ۱- عدم رعایت مفاد قانون، این آیین نامه و دستورالعمل های صادره از سوی وزارت ۲. تضییع و تخریب ذخایر معدنی به تشخیص وزارت ۳. عدم رعایت آیین نامه ایمنی معادن ۴. عدم بهره برداری و استخراج سالانه به مقدار تعیین شده در طرح مصوب با رعایت مفاد این آیین نامه ۵. عدم پرداخت حقوق دولتی در مهلت مقرر ۶. عدم انجام سایر تعهدات ذکر شده در متن مجوز صادره

به سبب شرایط پرنوسان اقتصادی در دهه ۱۳۹۰، عملاً این بخش از منابع درآمدی دولت (جرایم و خسارات)، پراهمیت نمی‌باشد. ضمن اینکه قانون نیز در خصوص نحوه هزینه‌کرد جرایم مسکوت است.

مستند قانونی	توضیحات
تبصره ماده ۱۱۸ آیین نامه اجرایی قانون معادن (الحاقی ۱۳۹۵، ۰۸، ۲۹)	خسارت و ضرر و زیان ناشی از تأخیر در پرداخت حقوق دولتی در مهلت مقرر، در مواردی که به تشخیص کارگروهی متشکل از نمایندگان وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان برنامه و بودجه کشور شرایط رکود بر بنگاه مربوط حاکم باشد یا بنگاه با افت قابل توجه میزان تولید و کاهش میزان فروش به دلیل وضعیت حاکم بر بازار مواجه شده باشد، تا پایان سال ۱۳۹۵ محاسبه و مطالبه نمی‌گردد؛ مشروط بر اینکه بدهی گذشته در مورد اصل حقوق دولتی در ظرف شش ماه تسویه گردد.
تبصره ماده ۱۱۸ آیین نامه اجرایی قانون معادن (الحاقی ۱۳۹۵، ۰۸، ۲۹)	خسارت و ضرر و زیان ناشی از تأخیر در پرداخت حقوق دولتی در مهلت مقرر، در مواردی که به تشخیص کارگروهی متشکل از نمایندگان وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان برنامه و بودجه کشور شرایط رکود بر بنگاه مربوط حاکم باشد یا بنگاه با افت قابل توجه میزان تولید و کاهش میزان فروش به دلیل وضعیت حاکم بر بازار مواجه شده باشد، تا پایان سال ۱۳۹۵ محاسبه و مطالبه نمی‌گردد؛ مشروط بر اینکه بدهی گذشته در مورد اصل حقوق دولتی در ظرف شش ماه تسویه گردد.

۲-۶. عواید حاصل از بهره‌برداری از معادن بلامعارض

در موارد محدودی که با برگزاری مزایده، امکان واگذاری معدن به بهره‌برداران وجود نداشته باشد، وزارت می‌تواند راساً به انجام بهره‌برداری بپردازد. البته مشخص نیست ضمانت اجرای این ماده قانونی چیست و درآمد حاصل از آن چه جایگاهی در سبد درآمدی حاصل از بخش معدن دارد.

مستند قانونی	توضیحات
ماده ۱۰ قانون معادن (اصلاحی ۲۲/۸/۱۳۹۰) و تبصره ۲ ذیل آن	بهره‌برداران از ذخایر معدنی بلامعارض به استثناء کاشفان از طریق مزایده از بین اشخاص حقیقی و حقوقی مجاز، انتخاب می‌گردند. تبصره ۲ (الحاقی ۲۲/۸/۱۳۹۰) - وزارت صنعت، معدن و تجارت پس از اجرای این ماده و تشریفات قانونی، در صورت نبود متقاضی، با تصویب شورای عالی معادن راساً در مورد بهره‌برداری از ذخایر معدنی بلامعارض اقدام می‌نماید.

۲-۷. عواید حاصل از واگذاری معادن

این مورد یکی از اقلام مهم درآمدی بخش معدن است که در خصوص آن ماده ۳۵ قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای توان مالی و ۴۳ قانون برنامه ششم توسعه نیز مصارف متعددی را معین داشته است.

توضیحات	مستند قانونی
وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است استخراج و فروش معادن متعلق به خود را از طریق مزایده عمومی به بخش خصوصی یا تعاونی واگذار نمایند.	ماده ۳۵ اصلاحی قانون معادن وفق الزامات ماده ۳۵ قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای توان مالی
مزایده بهره برداری از ذخایر معدنی بلامعارض توسط وزارت انجام می شود.	ماده ۶۶ آیین نامه اجرایی قانون معادن

۲-۸. عواید حاصل از فروش باطله ها

با عنایت به تعلق باطله های معدنی به دولت پس از اتمام زمان پروانه بهره برداری در معادن، مشخص نیست عواید حاصل از آن چگونه در سبد درآمدهای دولت وارد می شود.

توضیحات	مستند قانونی
در تمامی مراحل عملیات معدنی، باطله های حاصل پس از پایان انقضای مدت پروانه بهره برداری، متعلق به دولت است	تبصره ۲ ماده ۳۸ آیین نامه اجرایی قانون معادن (۱۳۹۲)

۳. مصارف قانونی پیش‌بینی شده

مصارف قانونی پیش‌بینی شده مرتبط با بخش معدن مشتمل بر موارد ذیل می‌باشند:

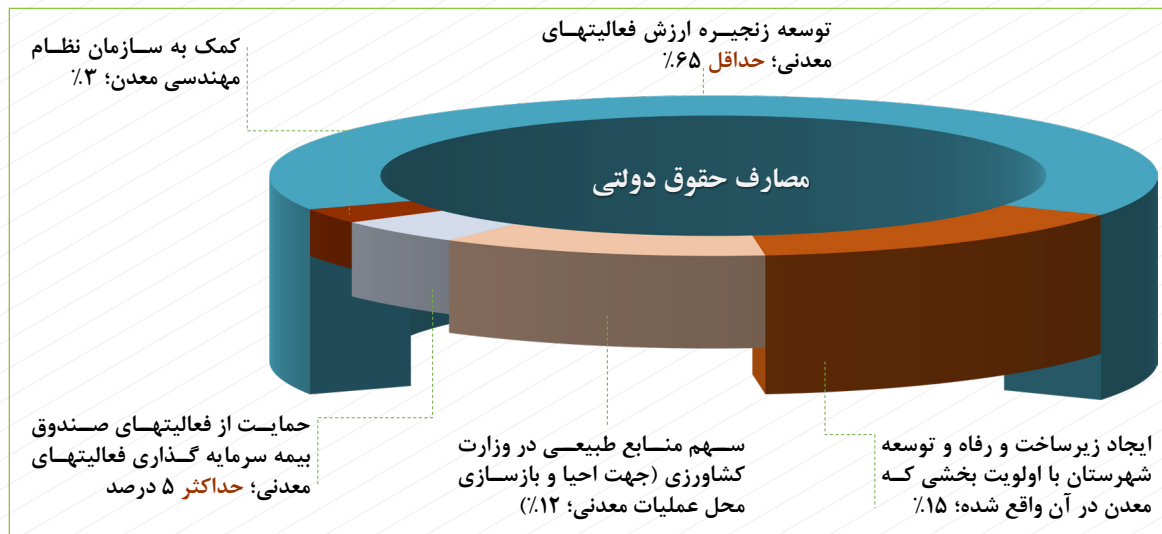
۳-۱- مجاری هزینه‌کرد حقوق دولتی

از کل حقوق دولتی ۱۲٪ به حساب خزانه سهم منابع طبیعی در وزارت کشاورزی (جهت احیا و بازسازی محل عملیات معدنی، ماده ۲۵ قانون معادن (۱۳۹۰)) و ۸۸٪ به حساب خزانه سهم حقوق دولتی واریز می‌شود که باید صرف امور زیر شود:

- درآمد حاصل از اجرای این ماده باید همه ساله در بودجه سالانه منظور شود تا حداقل شصت و پنج درصد (۶۵٪) آن در چهارچوب قوانین و مقررات مالی کشور و در راستای اجرای بهینه تکالیف و ماموریت‌های توسعه بخش معدن و صنایع معدنی کشور توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت هزینه گردد. (تبصره ۴ الحاقی به ماده ۱۴ قانون معادن)
- پانزده درصد (۱۵٪) از حقوق دولتی وصولی باید به اعتبارات همان استان اضافه گردد، به طوری که تمام اعتبار یاد شده جهت ایجاد زیرساخت و رفاه و توسعه شهرستان با اولویت بخشی که معدن در آن واقع شده، اختصاص یابد (تبصره ۶ الحاقی به ماده ۱۴ قانون معادن)
- معادل سه درصد (۳٪) از درآمدهای حاصل از حقوق دولتی بهره برداری از معادن براساس ردیفی که به همین منظور در بودجه سنواری پیش‌بینی می‌گردد، در اختیار وزارت صمت قرار می‌گیرد تا صرف کمک به سازمان نظام مهندسی معدن برای انجام وظایف قانونی خود گردد. تخصیص اعتبارات مربوط به ارکان سازمان براساس آیین‌نامه اجرایی این قانون انجام می‌گیرد (ماده ۳۵ قانون نظام مهندسی معدن).
- حداکثر پنج درصد (۵٪) از کل حقوق دولتی دریافتی موضوع ماده (۱۴) این قانون و تبصره‌های ذیل آن جهت حمایت از فعالیتهای صندوق بیمه سرمایه‌گذاری فعالیت‌های معدنی در اختیار صندوق مذکور قرار گیرد (تبصره الحاقی به ماده ۳۱ قانون معادن (۱۳۹۰)).

به جز در رابطه با حقوق دولتی که دقیقاً اجزای هزینه‌کرد آن (به ترتیب مندرج در اسلاید قبل) مشخص شده است، در رابطه با سایر منابع درآمدی، تعیین تکلیف مصارف در رابطه با سرجمع منابع دریافتی (موضوع ماده ۴۳ قانون برنامه ششم توسعه) است. در ادامه ترسیمی از مجاری هزینه‌کرد مربوطه ارائه شده است.

۲-۳. منابع موضوع ماده ۴۳ قانون برنامه ششم توسعه

- درآمدهای ناشی از اجرای تبصره های (۲) و (۳) ماده (۶) به حساب خزانه داری کل واریز و معادل آن در بودجه سالانه وزارت صمت برای «توسعه معادن با اولویت اکتشاف» منظور می گردد (تبصره ۴ ماده ۶ قانون معادن).
- عواید حاصل از تبصره های (۲) و (۳) ماده (۶) قانون معادن به حساب ویژه ای که بدین منظور نزد خزانه داری کل کشور تعیین می شود، واریز گردد تا در قالب قانون بودجه سنواری در امور زیر صرف شود. این اعتبار ۱۰۰ درصد تخصیص یافته تلقی می گردد و هرگونه هزینه دیگر مشمول تصرف غیرقانونی در اموال عمومی می باشد (ماده ۴۳ قانون برنامه ششم توسعه):
 - الف. تکمیل زیرساختها و زیرساختهای مورد نیاز برای معادن و زیرساختهای عمومی صنایع معدنی
 - ب. اجرای تبصره (۶) ماده (۱۴) قانون معادن با اولویت مناطق مجاور درگیر محدوده معدنی در جهت ایجاد زیرساخت و رفاه و توسعه شهرستان با اولویت بخشی که معدن در آن واقع شده، است. منبع دیگر تامین مالی این بند عبارت است از پانزده درصد (۱۵٪) از حقوق دولتی وصولی هر استان که می باید به اعتبارات همان استان اضافه شده و به طور کامل در این خصوص هزینه شود.
 - ج. اجرای ماده ۲۵ قانون معادن به منظور جبران خسارت ناشی از اکتشاف یا بهره برداری مواد معدنی، منبع دیگر تامین مالی این بند عبارت است از دوازده درصد (۱۲٪) از کل حقوق دولتی موضوع ماده (۱۴) این قانون و تبصره های ذیل آن. ضمناً در خصوص این بند قید پانزده درصد (۱۵٪) برای تخصیص درآمد دولت ناشی از اکتشاف (موضوع تبصره «۳» ماده (۶) این قانون) لحاظ شده است، اما در خصوص درآمد حاصل از تبصره (۲) ماده ۶ قانون قیدی وجود ندارد.

د. اجرای ماده ۳۱ قانون معادن مبنی بر حمایت از فعالیتهای صندوق بیمه سرمایه‌گذاری فعالیتهای معدنی. شایان ذکر است علاوه بر منابع حاصل از ماده ۶، همه ساله دولت مکلف است به پیشنهاد وزارت صمت حداکثر ۵ درصد از کل حقوق دولتی دریافتی موضوع ماده (۱۴) را نیز در اختیار این صندوق قرار دهد.

ه. ایفای تکالیف موضوع ماده (۳۵) قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مبنی بر توسعه زیرساخت معادن، اکتشاف، تحقیقات فرآورده های مواد معدنی و پژوهش های کاربردی برای مواد معدنی و تکمیلی طرح های نیمه تمام معدنی و کمک به بخش فناوری (تکنولوژی) در بخش معدن. شایان ذکر است بخش دیگر از منابع این بند از محل عواید حاصل از واگذاری معادن تامین می شود که در سرفصل مربوطه بدان اشاره می شود.

و. تشویق صادرات محصولات صنایع معدنی دارای ارزش افزوده بالا

ز. تکمیل نقشه های پایه زمین شناسی، پی جویی و اکتشاف عمومی کلیه ظرفیتهای معدنی کشور
ح. جذب مشارکت بخش خصوصی در طرحهای سازمانهای توسعه ای. در آن صورت سهم آورده سازمانهای توسعه ای و تفاوت قیمت ارزش دارایی متعلق به آنها در مشارکت نسبت به ارزش دفتری آنها، ناشی از تجدید ارزیابی، مشمول مالیات با نرخ صفر می شود.

ط. حفظ سرمایه های ملی و بهره برداری مناسب از شبکه راههای کشور و انجام اقدامات لازم برای رعایت وزن مجاز در حمل بار جاده ای

منابع موضوع ماده ۴۳ قانون برنامه ششم توسعه عبارتند از: عواید حاصل از حقوق دولتی، حق انتفاع پروانه بهره برداری (بهره مالکانه)، عواید حاصل از واگذاری معادن و عواید حاصل از تعرفه صدور پروانه اکتشاف و حق اکتشاف

۳-۳- مصارف پیش بینی شده با اتکا به ردیفهای بودجه ای

مصارف پیش بینی شده با اتکا به ردیف های بودجه سالانه در دو بخش امور توسعه ای و امور جاری قابل طبقه بندی هستند.

متن مستند قانونی / مقرراتی	ماخذ	محور
وزارت موظف است اصول و قواعد فنی مشتمل بر مقررات، ضوابط، معیارها، راهنما و دستورالعمل های مورد نیاز انجام عملیات معدنی و صنایع معدنی را تهیه، ترویج و ابلاغ کند. وزارت موظف است اعتبار مورد نیاز را در بودجه سنواتی خود پیش بینی کند.	ماده ۱۰۷ آیین نامه اجرایی قانون معادن	ترویج و ابلاغ ضوابط و راهنمای مورد نیاز عملیات معدنی و صنایع معدنی

محرور	ماخذ	متن مستند قانونی / مقرراتی
حمایت و تقویت زیرساختهای لازم برای توسعه اکتشافات معدنی در سراسر کشور	ماده ۱۹ آیین نامه اجرایی قانون معادن	در اجرای مفاد تبصره (۱) ماده (۵) قانون*، وزارت موظف است نسبت به حمایت و تقویت زیرساخت های لازم برای توسعه اکتشافات معدنی در سراسر کشور از طریق مواردی از جمله توسعه منابع انسانی متخصص، تولید داده های پایه علوم زمین، تأمین ماشین آلات، لوازم و تجهیزات تخصصی و گسترش پوشش های بیمه ای و تسهیل در دسترسی به منابع مالی مناسب مورد نیاز اقدام کند. تبصره. وزارت موظف است همه ساله اعتبار مورد نیاز برای اجرای مفاد این ماده را در زمان تنظیم لایحه بودجه سالانه به معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور ارائه کند. * تبصره ۱ ماده ۵ قانون معادن (الحاقی ۲۲/۸/۱۳۹۰). دولت مکلف است در لایحه بودجه سالانه، نسبت به تامین اعتبار لازم جهت ایجاد بستر مناسب برای اکتشاف ذخایر معدنی در سراسر کشور اقدام نماید.
حفاظت معدن و اموال غیرقابل انتزاع در بخش معدن	تبصره ۲ ماده ۵۸ آیین نامه اجرایی قانون معادن	وزارت موظف است در بودجه سالانه برای حفاظت معدن و اموال غیرقابل انتزاع تا تعیین بهره بردار جدید، منابع لازم را از محل تبصره (۴) ماده (۱۴)* قانون پیش بینی کند. *تبصره ۴ (الحاقی ۲۲/۸/۱۳۹۰) - دولت مکلف است درآمد حاصل از اجرای این ماده را همه ساله در بودجه سالانه منظور نماید تا حداقل شصت و پنج درصد (۶۵٪) آن در چهارچوب قوانین و مقررات مالی کشور و در راستای اجرای بهینه تکالیف و مأموریت های توسعه بخش معدن و صنایع معدنی کشور توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت هزینه گردد.
تامین ماشین آلات، تجهیزات و سایر موارد مورد نیاز بخش معدنی	ماده ۱۰۸ آیین نامه اجرایی قانون معادن	در اجرای ماده (۱۷) قانون*، وزارت موظف است به منظور استفاده از فناوری های پیشرفته در زمینه های اکتشاف، استخراج، کانه آرایی، فرآوری و صنایع معدنی و تجهیز، نوسازی و ارتقای بهره وری در بخش معدن، حمایت از سرمایه گذاری های داخلی و یا خارجی در بخش معدن و پشتیبانی از فعالیت های نگاه های معدنی ایرانی در داخل و یا خارج از کشور همه ساله منابع مالی لازم اعم از ریالی و ارزی را برای تأمین ماشین آلات، تجهیزات و سایر موارد مورد نیاز، در بودجه سالانه پیش بینی کند. * ماده ۱۷ قانون معادن دولت موظف است به منظور توسعه فرآوری و صادرات مواد معدنی با ارزش افزوده بیشتر و نیز گسترش فعالیت های اکتشافی و بهره برداری، پیشنهاد وزارت معادن و فلزات در رابطه با خط مشی های تولیدی، بازرگانی، مالی و پولی مرتبط را مورد بررسی قرار داده، در صورت تصویب در برنامه های توسعه منظور نماید و برای تحقق آن در لویح بودجه سالانه کشور پیش بینی لازم را به عمل آورد.
فرهنگ سازی و حمایت از گسترش فرهنگ معدن کاری	ماده ۱۱۲ آیین نامه اجرایی قانون معادن	وزارت موظف است به منظور ترویج فرهنگ معدنکاری و افزایش سرمایه اجتماعی بخش معدن از جمله ژئوتوریسم و موزه های معدنی، اعتبارات لازم را برای اطلاع رسانی عمومی و سایر موارد مرتبط در بودجه سنواتی خود پیش بینی کند. تبصره. وزارت موظف است از اقدامات نگاه های معدنی و صنایع معدنی در زمینه گسترش فرهنگ معدنکاری از طریق وضع مشوق های لازم حمایت کند.

محرور	ماخذ	متن مستند قانونی / مقرراتی
ایجاد و توسعه زیرساختهای عمومی (لجستیکی) بخش معدن	تبصره ۱ ماده ۱۱۳ آیین نامه اجرایی قانون معدن	وزارت موظف است اولویت های ایجاد و توسعه زیرساخت های عمومی مورد نیاز معادن و صنایع معدنی به خصوص حمل و نقل ریلی، جاده ای و دریایی را به دستگاه های اجرایی ذی ربط اعلام نموده و در صورت لزوم از طریق سازمان های توسعه ای خود اقدام کند. وزارت موظف است همه ساله اعتبار مورد نیاز را در زمان تنظیم و ارائه لایحه بودجه سالانه پیش بینی کند
توسعه زنجیره ارزش صنایع معدنی	ماده ۸۹ آیین نامه اجرایی قانون معدن	در اجرای ماده (۱۶) قانون*، وزارت موظف است با تعیین اولویت های سرمایه گذاری در ایجاد واحدهای کانه آرایی، فرآوری و صنایع معدنی و حمایت از بخش غیردولتی در این امور، منابع مالی مورد نیاز را برای انجام مطالعات امکانسنجی و تهیه طرحهای تیپ واحدهای مذکور در بودجه سالانه خود پیش بینی کند. * ماده ۱۶ قانون. وزارت موظف است به منظور تشویق سرمایه‌گذاری برای تولید مواد معدنی فرآوری شده، واحدهای مربوطه را زیر پوشش نظارتی و حمایتی و هدایتی خود قرار داده و از سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی در این امور حمایت نماید و در این باره مطالعات امکان سنجی و تهیه طرحهای تیپ انجام دهد. چگونگی آن در آیین نامه اجرائی مشخص خواهد شد.
تکمیل اطلاعات پایه زمین شناسی	ماده ۳۳ آیین نامه اجرایی قانون معدن	در اجرای تبصره (۳) ماده (۵) قانون*، وزارتخانه ها و سازمان های ذی ربط موظفند اطلاعات پایه زمین شناسی و اکتشافی تولید شده قبلی خود را حداکثر ظرف دو ماه از تاریخ ابلاغ این آیین نامه و نیز اطلاعات پایه تولید شده آتی را به طور مستمر به وزارت ارائه کنند. تبصره ۳. وزارت موظف است در زمان تنظیم بودجه سنواتی، منابع مالی مورد نیاز برای اجرای این ماده را پیش بینی و معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور آن را در لایحه بودجه منظور کند. * ماده ۵ قانون معدن. اکتشاف ذخایر معدنی توسط اشخاص حقیقی و حقوقی مجاز انجام می‌شود. وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است بستر لازم را برای اکتشاف ذخایر معدنی در سراسر کشور برای اشخاص حقیقی و حقوقی فراهم کند. تبصره ۱ (الحاقی ۲۲/۸/۱۳۹۰) - دولت مکلف است در لایحه بودجه سالانه، نسبت به تامین اعتبار لازم جهت ایجاد بستر مناسب برای اکتشاف ذخایر معدنی در سراسر کشور اقدام نماید.
تامین هزینه‌های شورای عالی معدن و کارگروه‌های مشورتی و تخصصی آن	ماده ۹۸ آیین نامه اجرایی قانون معدن	وزارت موظف است نسبت به تامین هزینه‌های شورای عالی معدن و کارگروه‌های مشورتی و تخصصی آن از جمله حق حضور در جلسات و حق الزحمه کارشناسی بنا به پیشنهاد دبیر شورا و پیش بینیمانبع آن در بودجه سالانه وزارت اقدام کند.
اجرای امور بازرسی	تبصره ۲ ماده ۱۰۰ آیین نامه اجرایی قانون معدن	وزارت موظف است در زمان تنظیم بودجه سنواتی، منابع مالی مورد نیاز در امر بازرسی را پیش بینی کند.

۴- جمع‌بندی

لازمه حرکت در جهت ارتقاء و بهبود کیفیت سیاست‌گذاری در هر حوزه‌ای، شناخت کافی از قوانین جاری، یعنی هدف‌گذاری قوانین، تعهداتی که خلق می‌کنند و شیوه حصول منابع مورد نیاز جهت ایفای آن است. با این نگاه، در این مطالعه تلاش شده با تمرکز بر بخش معدن و فعالیت‌های معدنی، به ارائه تصویر دقیقی از مفاد قانونی در بودجه دولت ناظر بر ردیف‌ها و تبصره‌های بودجه‌ای که منابع درآمدی حاصل از بخش معدن و فعالیت‌های معدنی را تصریح می‌کنند و نحوه تخصیص و مصارف درآمدهای استحصال شده از این بخش، بپردازد. علاوه بر بودجه دولت، جزئیاتی از سایر مستندات قانونی و اسناد بالادستی تعهدآور برای دولت در بخش معدن و محل تامین درآمد آن نیز ارائه شد.

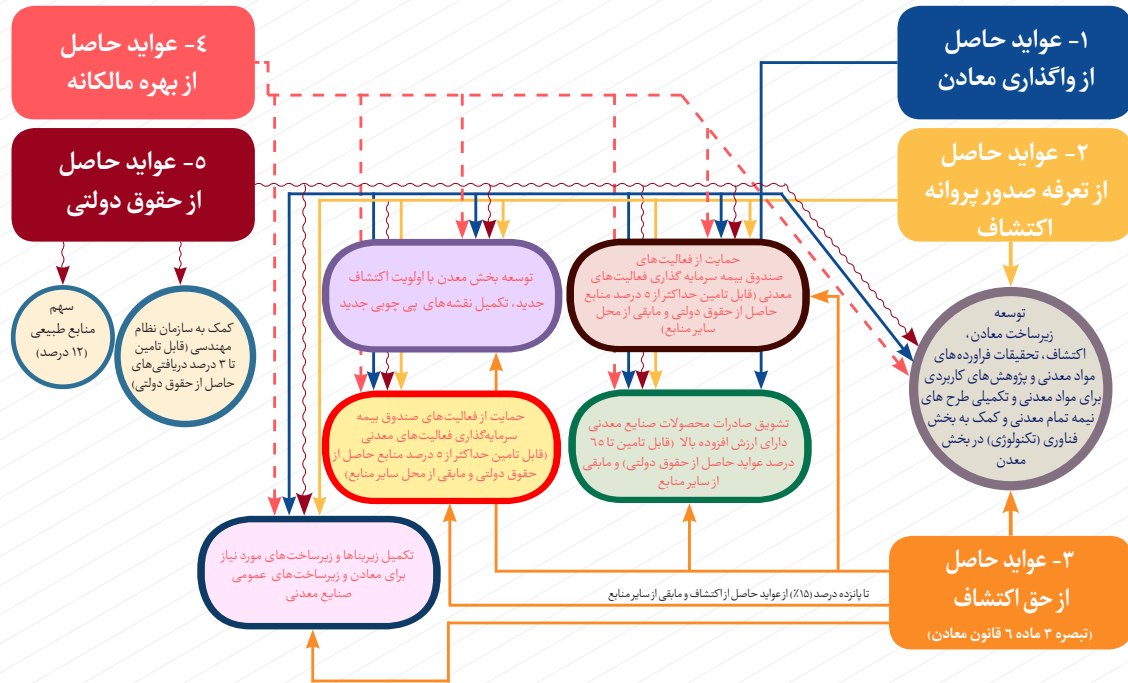
به اختصار، مستندات قانونی بخش معدن مشتمل بر سه گروه می‌توان دسته‌بندی کرد: قانون معادن، اصلاحات و الحاقات آن که سازوکار قانونی اکتشاف، بهره‌برداری، مدیریت و حفاظت از معادن را تصریح می‌کند، قوانین فضای کلان اقتصاد که در جهت روانسازی محیط فعالیت بخش معدن در سطح خرد و کلان می‌پردازد، در نهایت، قوانین توسعه و بودجه سنواتی که به سیاست‌گذاری بلندمدت، میان‌مدت و موردی که نقش دولت در بخش معدن را تعریف می‌کند.

ذیل قوانین یاد شده این مطالعه تمرکز ویژه‌ای بر مواردی از سیاست‌های خلق‌کننده تعهدات دولتی در حوزه معدن و نحوه تامین مالی قانونی این مصارف دارد. به‌طور کلی درآمدهای امور اکتشافی معادن شامل تعرفه صدور پروانه اکتشاف برای بخش خصوصی، عواید حاصل از اکتشاف در معادن خصوصی و بهره‌مالکانه است. امور بهره‌برداری از معادن منابعی نظیر حقوق دولتی، درآمد حاصل از جرایم و خسارات و درآمد بهره‌برداری مستقیم از معادن را ایجاد می‌کند. در نهایت با نگاه مدیریت‌داری در بخش معدن واگذاری معادن و فروش باطله‌ها نیز برای دولت درآمدزا هستند. علاوه بر اینکه جزئیات منابع درآمدی مورد اشاره و مستندات قانونی آنها در این مطالعه استخراج شده است، تصویر دقیقی از اینکه منابع استحصال شده صرف چه تعهداتی می‌شوند نشان داده شد.

به‌طور مختصر این تعهدات مشتمل است بر توسعه زیرساخت معادن، اکتشاف، تحقیقات فرآورده‌های مواد معدنی و پژوهش‌های کاربردی برای مواد معدنی و تکمیلی طرح‌های نیمه تمام معدنی و کمک به بخش فناوری (تکنولوژی) در بخش معدن؛ حمایت از فعالیتهای صندوق بیمه سرمایه‌گذاری فعالیتهای معدنی؛ تشویق صادرات محصولات صنایع معدنی دارای ارزش افزوده بالا؛ توسعه بخش معدن با اولویت اکتشاف جدید؛ جبران خسارت ناشی از اکتشاف یا بهره‌برداری مواد معدنی؛ تکمیل زیربنایها و زیرساختهای مورد نیاز برای معادن و زیرساختهای عمومی صنایع معدنی؛ سهم منابع طبیعی و در نهایت کمک به سازمان نظام مهندسی.

در نهایت انواع منابع درآمدی و مصارف متناظر در بخش معدن به لحاظ قانونی و مقرراتی به شرح زیر ارائه می‌شود:

به نظر می‌رسد که هم‌زمان با موضوع افزایش عواید درآمدی دولت در بخش معدن، لازم است تا نهادهای سیاست‌گذاری در سازمان برنامه و بودجه، شورای عالی معادن، وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزارت جهاد کشاورزی و ... نسبت به بررسی عملکرد و برنامه‌ریزی برای نحوه مصارف این موضوعات وفق مقررات موضوعه نظارت دقیق به عمل آورند

مؤسسه مطالعات پژوهش های بازرگانی

نام گروه:

گروه معدن و صنایع معدنی

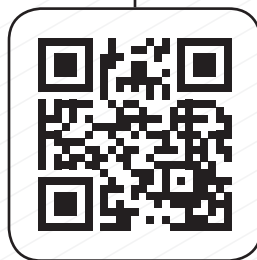
تهیه و تدوین:

دکتر افسانه شفیعی

حامد عادل نیک

تاریخ انتشار:

تیرماه ۱۴۰۱

www.itsr.ir